Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

6. detsember 2012*

Apellatsioonkaebus — Konkurents — Kartellikokkulepped — EÜ artikkel 81 ja EMP lepingu artikkel 53 — Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste turg — Kolmel üksikkokkuleppel põhinev kartell — Üks ja vältav rikkumine — Tõendite puudumine selle kohta, et ühes üksikkokkuleppes osalenu oli teadlik teistest üksikkokkulepetest — Komisjoni otsuse osaline või täielik tühistamine — ELTL artiklid 263 ja 264

Kohtuasjas C-441/11 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 25. augustil 2011 esitatud apellatsioonkaebus,

Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouquet, S. Noë ja F. Ronkes Agerbeek, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

apellant,

teine menetlusosaline:

Verhuizingen Coppens NV, asukoht Boutersem (Belgia), esindajad: *advocaat* J. Stuyck ja *advocaat* I. Buelens,

hageja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: kohtunik L. Bay Larsen neljanda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal ja E. Jarašiūnas (ettekandja),

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 24. mai 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

otsuse

1 Apellatsioonkaebuses palub Euroopa Komisjon tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 16. juuni 2011. aasta otsuse kohtuasjas T-210/08: Verhuizingen Coppens *vs.* komisjon (EKL 2011, lk II-3713, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus"), milles Üldkohus tühistas komisjoni 11. märtsi 2008. aasta otsuse K(2008) 926 lõplik [EÜ artiklis 81] ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/38.543 – Rahvusvahelised kolimisteenused) artikli 1 punkti i ja artikli 2 punkti k (edaspidi „vaidlusalune otsus").

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

2 Vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 3–7 nähtuvalt tuvastas komisjon vaidlusaluses otsuses, et otsuse adressaadid, sealhulgas Verhuizingen Coppens NV (edaspidi „Coppens"), osalesid vähemalt alates 1984. aastast kuni 2003. aastani Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste sektoris kartellikokkuleppes, määrates kindlaks hinnad, jagades omavahel kliente ja osaledes mahhinatsioonides seoses pakkumismenetlustega, või loeti neid selles kokkuleppes osalemise eest vastutavaks, mistõttu nad panid toime EÜ artikli 81 ühe ja vältava rikkumise.

3 Vaidlustatud kohtuotsuse punktide 8 ja 9 kohaselt on esiteks rikkumisega hõlmatud teenused nii füüsilistele isikutele, ettevõtjatele kui avalik-õiguslikele asutustele osutatud kolimisteenused Belgiast või Belgiasse. Võttes arvesse asjaolu, et kõik kõnealused rahvusvahelised kolimisettevõtjad asusid Belgias ja et kartelli tegevus toimus Belgia territooriumil, leidis komisjon, et kartelli geograafiline kese oli Belgias. Teiseks oli nende rahvusvaheliste kolimisteenuste kartelliosaliste kombineeritud käive komisjoni hinnangul 2002. aastal 41 miljonit eurot ning seotud ettevõtjate kombineeritud turuosaks loeti ligikaudu 50% asjaomasest sektorist.

4 Vaidlustatud kohtuotsuse punkti 10 kohaselt märkis komisjon vaidlusaluses otsuses, et kartellikokkuleppe eesmärk oli eelkõige kehtestada ja säilitada kõrgeid hindu ning jagada omavahel turg erinevates vormides: hinnakokkulepped, turu jagamise kokkulepped fiktiivsete pakkumiste vahendusel (edaspidi „fiktiivseid pakkumisi käsitlev kokkulepe") ja kokkulepped tagasilükatud pakkumiste pealt või pakkumiste tegemata jätmise pealt rahalise hüvitamise süsteemi kohta, niinimetatud „komisjonitasud" (edaspidi „komisjonitasude kokkulepe").

5 Vaidlustatud kohtuotsuse punkti 11 kohaselt leidis komisjon vaidlusaluses otsuses, et perioodil 1984. aastast kuni 1990. aastate alguseni toimis kartell peamiselt kirjalike kokkulepete põhjal, mis käsitlesid hindade kindlaksmääramist; samal ajal juurutati ka komisjonitasud ja fiktiivsed pakkumised. Kõnealuses kohtuotsuses on märgitud, et vaidlusaluse otsuse kohaselt tuli komisjonitasude praktikat pidada Belgias rahvusvaheliste kolimisteenuste hindade kaudseks kindlaksmääramiseks, kuna kartelli liikmed esitasid üksteisele vastastikku arveid komisjonitasude saamiseks tagasilükatud pakkumiste või nende pakkumiste pealt, mida nad ei esitanud, kusjuures arved sisaldasid fiktiivseid teenuseid ja nende komisjonitasude summa kohta esitati arved klientidele.

6 Seoses fiktiivsete pakkumistega nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 12 ja 13, et komisjon märkis vaidlusaluses otsuses, et kolimisettevõtja, kes soovis, et kolimisleping sõlmitakse temaga, korraldas asja nii, et kolimise eest maksev klient sai mitu hinnapakkumist. Sel eesmärgil teatas see äriühing oma konkurentidele kogu hinna, mida nad pidid kavandatava kolimisteenuse eest küsima, kusjuures see hind oli kõrgem kui nimetatud äriühingu küsitud hind. Seega oli tegemist fiktiivsete pakkumistega, mille esitasid äriühingud, kes ei kavatsenudki konkreetset kolimist teostada. Komisjon leidis, et see praktika kujutas endast mahhinatsiooni pakkumismenetlusega, mis viis selleni, et kolimise eest nõuti kõrgemat hinda, kui see hind oleks olnud konkureerivas keskkonnas.

7 Vaidlustatud kohtuotsuse punkti 14 kohaselt tuvastas komisjon vaidlusaluses otsuses, et neid kokkuleppeid kasutati kuni 2003. aastani ning et sellel keerulisel tegevusel oli sama eesmärk – kehtestada hinnad, jagada turg ja kahjustada seega konkurentsi.

8 Neid asjaolusid silmas pidades võttis komisjon vastu vaidlusaluse otsuse, mille artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Järgmised ettevõtjad rikkusid [EÜ] artikli 81 lõiget 1 ja [2. mai 1992. aasta Euroopa majanduspiirkonna (EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 1)] lepingu artikli 53 lõiget 1, olles leppinud otse või kaudselt kokku rahvusvaheliste kolimisteenuste hindades Belgias, jaganud omavahel osa sellest turust ja kasutanud mahhinatsioone pakkumismenetlustes ajavahemikel, mis on esitatud allpool:

[...]

i) [Coppens], 13. oktoober 1992 – 29. juuli 2003;

[...]”

9 Selle tulemusel määras komisjon vaidlusaluse otsuse artikli 2 punktis k Coppensile trahvi 104 000 eurot, mis on arvutatud vastavalt meetodile, mis on sätestatud suunistes määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „suunised”).

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

10 Coppens esitas Üldkohtu kantseleisse 4. juunil 2008 hagiavalduse, milles ta palus tühistada vaidlusaluse otsuse artiklid 1 ja 2 teda puudutavas osas ning teise võimalusena vähendada talle määratud trahvi nii, et see oleks maksimaalselt 10% tema käibest rahvusvaheliste kolimisteenuste turul.

11 Coppens esitas oma hagi toetuseks kaks peamist väidet, mis käsitlevad vastavalt EÜ artikli 81 lõike 1 ja nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ artiklites 81] ja [82] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 23 lõigete 2 ja 3 rikkumist, ning teise võimalusena väite talle määratud trahvi tühistamiseks või vähendamiseks.

12 Esimene väide koosnes kolmest osast. Esiteks vaidles Coppens vastu järeldusele, et ta osales mitmeosalises kartellikokkuleppes, teiseks seadis ta kahtluse alla oma kartellis osalemise kestuse ning kolmandaks heitis ta komisjonile ette, et viimane ei arvestanud tema osalemise suhtelist kaalu. Mis puudutab väite esimest osa, siis rõhutas Coppens eelkõige seda, et talle heideti ette üksnes fiktiivsete pakkumiste koostamist ning ta väitis samuti, et komisjon ei tõendanud, et Coppens oli komisjonitasude kokkuleppest teadlik. Seega ei järeldanud komisjon põhjendatult, et see äriühing osales selles mitmeosalises kartellikokkuleppes. Coppens väitis samuti, et fiktiivseid pakkumisi käsitlev kokkulepe ei olnud konkurentsi piirava eesmärgi või mõjuga.

13 Komisjon oli seisukohal, et tähtsust ei oma see, kas konkurentsi piirati fiktiivsete pakkumiste või komisjonitasudega. Nimetatud institutsiooni arvates moonutati mõlemal juhul konkurentsi, mis tõi üldiselt kaasa hinnatõusu kliendi jaoks, nii et kartelli erinevaid vorme võis lugeda EÜ artikli 81 üheks ja vältavaks rikkumiseks.

14 Üldkohus nõustus vaidlustatud kohtuotsuses Coppensi esimese väite esimese osaga. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 28–32 sedastas Üldkohus järgmist:

„28 Mis puudutab väite esimest osa, siis ei ole vaidlust selles, et [Coppensi] aktiivne osalus piirdus fiktiivsete pakkumiste koostamisega (vt [vaidlusaluse] otsuse põhjendused 173 ja 296). Nimelt on komisjoni järelduste alusel Coppens ainus ettevõtja, kes ei osalenud komisjonitasusid puudutavas kokkuleppes.

29 [Coppens] vaidleb siiski vastu sellele, et ta osales ühes ja vältavas rikkumises. Sellega seoses tuleb meenutada, et kohtupraktikast nähtub, et ettevõtja, kes osales konkurentsieeskirjade mitmelaadilises rikkumises oma tegevusega, mis vastab konkurentsivastase eesmärgiga kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse mõistele EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses ning mille eesmärk on aidata kaasa rikkumise kui terviku toimepanemisele, võib kogu rikkumises osalemise perioodi ulatuses olla vastutav ka sama rikkumise raames teiste ettevõtjate poolt toime pandud tegude eest, kui tuvastatakse, et kõnealune ettevõtja on teadlik teiste osalejate õigusvastastest tegudest või võib neid mõistlikult ette näha ja on valmis seda riski kandma (Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-49/92 P: komisjon *vs*. Anic Partecipazioni, EKL 1999, lk I-4125, punktid 87 ja 203). Seega on ettevõtja vastutuseks ühe ja vältava rikkumise eest vajalik, et ta oleks (tõendatult või eeldatavalt) teadlik rikkumise teiste osaliste rikkumistest.

30 Lisaks tuleb märkida, et ettevõtjat ei saa pidada kogu kartellis osalenuks üksnes sel põhjusel, et kokkuleppel, milles ta osales, ja kogu kartellil on samad eesmärgid. Üksnes juhul, kui ettevõtja selles kokkuleppes osaledes teadis või pidi teadma, et seda tehes liitub ta kogu kartelliga, võib asjaomases kokkuleppes osalemine kujutada endast kogu selle kartelliga liitumise väljendust (Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-28/99: Sigma Tecnologie *vs*. komisjon, EKL 2002, lk II-1845, punkt 45).

31 Tuleb märkida, et komisjon ei tõendanud, et [Coppens] oli fiktiivseid pakkumisi puudutavas kokkuleppes osaledes teadlik teiste ettevõtjate konkurentsivastasest tegevusest seoses komisjonitasudega või et ta võis seda mõistlikult ette näha. Nimelt tunnistas komisjon otsesõnu, et mis puudutab [Coppensi] teadlikkust teiste osaliste õigusvastastest tegudest, siis ei tugine [vaidlusalune otsus] konkreetsetele tõenditele. Ta väidab, et [Coppens] ei eita, et ta oli teadlik komisjonitasusid puudutavast kokkuleppest, ning ei märkinud, mil määral ta oli teadlik rikkumise teiste osaliste tegevusest. Siiski ei ole [Coppensil] mingit kohustust teatada omal initsiatiivil, millises ulatuses ta oli teadlik rikkumiste teiste osaliste tegevusest, sest tõendamiskoormis lasub komisjonil. Komisjon peab kõigepealt esitama tõendi mingi asjaolu kohta ja alles siis saab [Coppens] selle vaidlustada. Lisaks rõhutas [Coppens] kohtuistungil vastuseks Üldkohtu küsimusele otsesõnu, et ta ei olnud teadlik [komisjonitasude kokkuleppest]. Seetõttu ei ole komisjon täitnud oma tõendamiskoormist.

32 Selles olukorras ei saanud komisjon järeldada, et [Coppens] osales ühes ja vältavas rikkumises."

15 Mis puudutab selle järelduse tagajärgi, siis märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 33–35, et tähtsust ei oma asjaolu, et vaidlusaluse otsuse resolutsioon ei maini rikkumise ühte ja vältavat laadi, kui võtta eelkõige arvesse, et akti resolutsioon on selle põhjendusega lahutamatult seotud ning et vaidlusaluse otsuse põhjendustest ilmneb selgelt, et komisjon pidas hagejat vastutavaks niisuguses rikkumises osalemise eest.

16 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 36 tegi Üldkohus eelnevast järgmise järelduse:

„Seetõttu – ehkki fiktiivsete pakkumiste süsteemis osalemine iseenesest võib küll osutuda EÜ artikli 81 rikkumiseks, mida võib trahviga karistada – tuleb [vaidlusaluse otsuse] artikli 1 punkt i ja artikli 2 punkt k [Coppensi] nõuete kohaselt tühistada."

17 Eeltoodust tulenevalt nentis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 37, et puudub vajadus analüüsida Coppensi hagi põhjenduseks esitatud esimese väite teisi osasid ega ka muid viimati nimetatu esitatud väiteid ning tühistas seega vaidlusaluse otsuse artikli 1 punkti i ja artikli 2 punkti k.

Poolte nõuded

18 Apellatsioonkaebuses palub komisjon Euroopa Kohtul:

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

— jätta tühistamishagi rahuldamata või kui seda ei tehta, siis tühistada ainult vaidlusaluse otsuse artikli 1 punkt i osas, milles Coppens loetakse vastutavaks komisjonitasude kokkuleppe eest;

— määrata trahv summas, mida Euroopa Kohus peab mõistlikuks;

— mõista Coppensilt välja käesoleva apellatsioonimenetluse kohtukulud ning Üldkohtu menetluse kohtukulud ulatuses, mida Euroopa Kohus peab mõistlikuks.

19 Coppens palub Euroopa Kohtul:

— jätta apellatsioonkaebus rahuldamata;

— teise võimalusena, juhul kui Euroopa Kohus peaks vaidlustatud kohtuotsuse täielikult või osaliselt tühistama, vähendada komisjoni määratud trahvi sel määral, et see vastaks 10%-le Coppensi käibest asjaomasel turul;

— mõista Üldkohtu menetluse ja käesoleva apellatsioonimenetluse kohtukulud välja komisjonilt.

Apellatsioonkaebus

20 Komisjon põhjendab oma apellatsioonkaebust väidetega, et Üldkohus on rikkunud ELTL artikleid 263 ja 264 ning proportsionaalsuse põhimõtet.

Poolte argumendid

21 Komisjon väidab sisuliselt seda, et Üldkohus – võttes arvesse tema põhjendust vaidlustatud kohtuotsuse punktis 36 – ei toiminud õigesti, kui ei tühistanud vaidlusalust otsust Coppensit puudutavas osas ainult osaliselt. Nimelt jäi käesolevas asjas tõendamata üksnes asjaolu, kas see äriühing oli komisjonitasude kokkuleppest teadlik või pidi sellest teadlik olema. Samas on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt otsuse osaline tühistamine võimalik, kui need osad, mille tühistamist nõutakse, on ülejäänud otsusest eraldatavad; käesolevas asjas oli see nii. Komisjoni arvates on see ebaproportsionaalne, kui Üldkohus tühistab otsuse tervikuna siis, kui tõendada ei saa ainult ühte osa rikkumisest.

22 Komisjon tuletab meelde, et vaidlusaluses otsuses peeti Coppensit vastutavaks ühe ja vältava rikkumise eest, mis koosnes asjaomasel ajavahemikul kahest eraldiseisvast osast, see tähendab komisjonitasude kokkuleppest ja fiktiivseid pakkumisi käsitlevast kokkuleppest. Järelikult oleks nimetatud otsuse täies ulatuses tühistamine seda äriühingut puudutavas osas olnud põhjendatud üksnes siis, kui Üldkohus oleks saanud lisaks selle tuvastamisele, et tõendamata oli asjaolu, et Coppens oli teadlik või pidi mõistlikult teadlik olema teiste ettevõtjate konkurentsivastasest tegevusest seoses komisjonitasudega,

tuvastada, et komisjonil ei õnnestunud tõendada, et Coppens osales fiktiivseid pakkumisi puudutavas kokkuleppes. Samas ei olnud kahtlust selles, et niisugune osalemine oli tõendatud ja et see kujutab endast iseenesest EÜ artikli 81 rikkumist, nagu Üldkohus pealegi ka nentis.

23 Komisjoni arvates on seega vaidlustatud kohtuotsus vastuolus kohtupraktikaga, mille kohaselt ei saa Üldkohus teha täies ulatuses tühistamise otsust, kui on ilmselge, et väide, mida kohus peab põhjendatuks, võib viia üksnes osalise tühistamiseni; niisugune kohtupraktika on proportsionaalsuse põhimõtte väljendus.

24 Peale selle oleks keelatud kokkuleppeid puudutavate otsuste tervikuna tühistamine sel põhjusel, et osa rikkumisest on tõendamata, vastuolus hea õigusemõistmisega ja konkurentsieeskirjade tõhusa kohaldamisega, kuna seetõttu tuleks menetlusi uuesti läbi viia, kui just ei lepita sellega, et tõendatult rikkumises osalenu jääb karistamata. Pealegi ei ole kindel, et niisuguste menetluste kordamine oleks kooskõlas põhimõttega *non bis in idem*.

25 Lõpuks väidab komisjon, et Euroopa Kohus saab teha ise asjas lõpliku otsuse. Asjassepuutuvad faktid on selged, kuivõrd Coppens ei vaidlustanud Üldkohtus enda osalemist 67 juhul fiktiivseid pakkumisi puudutava kokkuleppe täitmises, nagu see tuvastati ja dokumenteeriti vaidlusaluses otsuses. Sellega seoses märgib komisjon täiendavalt, et sellel kokkuleppel oli nii konkurentsivastane eesmärk kui ka mõju ning ta möönab ühelt poolt, et aastate 1994 ja 1995 osas puuduvad tõendid Coppensi osaluse kohta nimetatud kokkuleppe täitmises ja teiselt poolt, et trahvi võib vähendada, kui Coppensit saab pidada vastutavaks üksnes viimati nimetatud kokkuleppe eest.

26 Coppens väidab esimese võimalusena, et apellatsioonkaebus tuleb jätta rahuldamata. Esiteks ei olnud vaidlusalusel otsusel lahutatavaid osasid Euroopa Kohtu praktika tähenduses. Kuna komisjon tuvastas selles otsuses mitmeosalise kartellikokkuleppe olemasolu, mis seisnes Üldkohtu artikli 81 ühes ja vältavas rikkumises, siis oleks Üldkohus tingimata pidanud võtma seisukoha Coppensi osaluse kohta niisuguses kartellikokkuleppes. Üldkohus leidis niisiis, et ainuüksi asjaolu, et kokkuleppel, milles ettevõtja osales, on samad eesmärgid, mis kogu kartellil, ei piisa selleks, et süüdistada seda ettevõtjat kogu kartellis osalemises. Tegemist ei ole „rikkumises osaleja" küsimusega.

27 Teiseks võimaldab nimetatud kohtupraktika tühistada otsuse osaliselt üksnes siis, kui niisugune osaline tühistamine ei muuda asjaomase otsuse sisu. Samas käsitleti käesolevas asjas Üldkohtus Coppensile etteheidetava rikkumise kvalifitseerimist ja seega vaidlusaluse otsuse enda sisu Coppensit puudutavas osas. Vaidlusaluse otsuse täies ulatuses tühistamine Coppensit puudutavas osas tulenes asjaolust, et tõendatud ei olnud selle äriühingu seotus kõikide oluliste aspektidega, mis võimaldaksid tuvastada ühe ja vältava rikkumise olemasolu.

28 Igal juhul ei saanud Üldkohus piirduda vaidlusaluse otsuse osalise tühistamisega. Üksnes trahvisumma muutmine ei oleks andnud Coppensile piisavat õiguskaitset. Nimelt oleks sellisel juhul põhinenud Coppensi süüdimõistmine kõikidel rikkumise osadel, samal ajal kui ainult ühte nendest osadest peetakse Coppensi suhtes tegelikult tõendatuks.

29 Kolmandaks, ühelt poolt ei lähe vaidlustatud kohtuotsusega otsustatud täies ulatuses tühistamine vastuollu 11. detsembri 2008. aasta otsusest kohtuasjas C-295/07 P: komisjon *vs.* Département du Loiret (EKL 2007, lk I-9363) tuleneva kohtupraktikaga. Selles asjas esitatud väide, millega Üldkohus nõustus, oli suunatud vaidlusaluse otsuse ühise nimetaja, täpsemini mitmeosalise kartellikokkuleppe süüdistuse vastu. Järelikult ei välju selle otsuse täies ulatuses tühistamine esitatud väite piiridest. Teiselt poolt ei saa nõustuda hea õigusemõistmise ja konkurentsieeskirjade tõhusa rakendamise argumendiga. Tulenevalt seaduslikkuse põhimõttest on võimalik ettevõtja süüdi mõista vaid siis, kui on tõendatud, et viimane on toime pannud rikkumise, milles teda on süüdistatud. Kuivõrd aga nimetatud otsuses tuvastatud rikkumine oli mitmeosaline kartellikokkulepe, see tähendab rikkumine, mis koosneb mitmest osateost, mis kõik on rikkumise tuvastamiseks olulised, siis leidis Üldkohus õigesti, et

komisjon ei tõendanud piisavalt, et Coppens osales selle rikkumise erinevates olulistes osategudes, mistõttu ei saanud nõustuda sellega, et kõnealune ettevõtja osales nimetatud mitmeosalises kartellikokkuleppes.

30 Teise võimalusena palub Coppens Euroopa Kohtul trahv tühistada või vähemalt vähendada trahvi sel määral, et see vastaks 10%-le Coppensi käibest Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste turul. Kolmanda võimalusena palub Coppens Euroopa Kohtul juhuks, kui Euroopa Kohus tühistab vaidlustatud kohtuotsuse, kuid ei tühista vaidlusalust otsust Coppensit puudutavas osas, vähendada talle määratud trahvi, kasutades Euroopa Kohtu täielikku pädevust. Oma nõuete toetuseks esitab Coppens kaks väidet.

31 Ühelt poolt väidab Coppens, et trahvi põhisummat ei määratud õigesti, kuna komisjon ei eristanud kartellikokkuleppe osalisi, kuigi ta oleks pidanud arvestama osaliste vastavaid rolle kartellis. Niisiis pani see äriühing toime kergema rikkumise kui see, milles teda süüdistas komisjon, võttes eelkõige arvesse äriühingu rolli ja piiratud osalust kõnealuses kartellis, tema ainult 0,04% turuosa asjaomasel turul ning tema kogukäivet, mis on märkimisväärselt väiksem kui teistel rikkumises osalenutel. Järelikult ei oleks komisjon pidanud võtma kõnealuse äriühingu osas trahvisumma arvutamise lähtepunktiks 17% müügiväärtusest nagu kõigi teiste osaliste puhul. Lisaks tõendas Coppens, et talle võib ette heita rikkumist, mille kestus on maksimaalselt seitse aastat, mitte aga kümne aastat ja üheksa kuud. Peale selle oleks trahvi põhisummat tulnud vähendada vastavalt suuniste punktidele 27–35. Selle kohta märgib Coppens muu hulgas, et ta esitas tõendid, millest nähtub tema võimetus maksta ja tegelik pankrotioht.

32 Teisalt väidab Coppens, et trahvi määramisel rikuti ilmselgelt proportsionaalsuse põhimõtet, kuna trahvi suurus on 10% tema kogukäibest, mis kujutab endast ligikaudu 200% arvesse võetud müügiväärtusest. Kohtupraktika kohaselt oleks komisjon pidanud arvesse võtma asjaolu, et Coppensi käive kartelliga hõlmatud tegevuse osas moodustas umbes 3,2% tema kogukäibest.

33 Lõpuks palub Coppens Euroopa Kohtul vajaduse korral mõista komisjonilt välja kohtukulud Euroopa Kohtu kodukorra artikli 69 lõike 3 teise lõigu (säte, mis asub nüüd kodukorra artiklis 139) alusel.

Euroopa Kohtu hinnang

34 Vaidlust ei ole selles, et olles vaidlustatud kohtuotsuse punktis 36 tuvastanud, et Coppensi osalemine fiktiivseid pakkumisi puudutavas kokkuleppes võib iseenesest olla EÜ artikli 81 rikkumine, mille eest võib karistuseks määrata trahvi, leidis Üldkohus siiski, et vaidlusaluse otsuse artikli 1 punkt i ja artikli 2 punkt k tuleb tühistada. Oma väitega vaidleb komisjon vastu sellele, et Üldkohus tühistas otsuse Coppensit puudutavas osas täies ulatuses.

35 Olgu meenutatud, et ELTL artikli 254 kuuenda lõigu ja artikli 264 esimese lõigu kohaselt tunnistab Üldkohus asjassepuutuva õigusakti tühiseks, kui ELTL artikli 263 alusel esitatud hagi on põhjendatud.

36 ELTL artikli 264 esimest lõiku tuleb siiski tõlgendada nii, et tühistamishagiga vaidlustatud õigusakt tühistatakse ainult sellises ulatuses, milles see hagi on põhjendatud, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 25.

37 Euroopa Kohus on selle kohta juba leidnud, et Üldkohus ei või üksnes sel alusel, et ta peab põhjendatuks üht hageja tühistamishagi toetuseks esitatud väidetest, automaatselt tühistada vaidlusalust akti tervikuna. Terviklik tühistamine ei ole võimalik juhul, kui on ilmselge, et kõnealune väide, mis puudutab ainult vaidlusaluse akti konkreetset osa, võib viia üksnes osalise tühistamiseni (eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Département du Loiret, punkt 104).

38 Sellegipoolest on liidu õigusakti osaline tühistamine võimalik vaid juhul, kui need osad, mille tühistamist on nõutud, on ülejäänud aktist eraldatavad. See nõue ei ole täidetud, kui akti osalise tühistamise tagajärjel muutub akti sisu – asjaolu, mida tuleb hinnata lähtuvalt objektiivsest, mitte asjassepuutuva akti vastu võtnud organi poliitilise tahtega seotud subjektiivsest kriteeriumist (vt selle kohta 24. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-244/03: Prantsusmaa *vs.* parlament ja nõukogu, EKL 2005, lk I-4021, punktid 12–14, ja eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Département du Loiret, punktid 105 ja 106).

39 Eeltoodust tuleneb, et käesolevas asjas võis Üldkohus tunnistada vaidlusaluse otsuse ELTL artikli 264 esimese lõigu alusel Coppensit puudutavas osas täies ulatuses tühiseks üksnes siis, kui otsuse osaline tühistamine oleks muutnud selle sisu, mida tuleb alljärgnevalt kontrollida.

40 Selles osas tuleb kõigepealt meenutada, et vaidlusaluse otsuse artikkel 1 näeb ette, et Coppens ja teised ettevõtjad rikkusid EÜ artikli 81 lõiget 1 ja Euroopa majanduspiirkonna lepingu artikli 53 lõiget 1, kuna nad leppisid otse või kaudselt kokku rahvusvaheliste kolimisteenuste hindades Belgias, jagasid omavahel osa sellest turust ja kasutasid mahhinatsioone pakkumismenetlustes ajavahemikul alates 13. oktoobrist 1992 kuni 29. juulini 2003. Sellegipoolest tuvastas Üldkohus ühelt poolt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 35, et komisjon loeb Coppensit vastutavaks osalemise eest ühes ja vältavas rikkumises ning teiselt poolt ei välistanud Üldkohus sama otsuse punktides 28 ja 36, et fiktiivseid pakkumisi puudutav kokkulepe, milles osalemist Coppens ei vaidlustanud, võib iseenesest olla EÜ artikliga 81 vastuolus.

41 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumine seisneda mitte üksnes üksikus teos, vaid ka mitmes teos või koguni vältavas tegevuses, isegi kui nende tegude või vältava tegevuse üks või enam elementi võivad ka iseenesest ja iseseisvalt endast selle sätte rikkumist kujutada. Kui erinevad teod kuuluvad „tervikplaani" nende identse eesmärgi tõttu, mis kahjustab konkurentsi ühisturu piires, siis on komisjonil õigus nende tegude eest vastutusele võtta rikkumises kui tervikus osalemise eest (eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, punkt 81, ja 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, EKL 2004, lk I-123, punkt 258).

42 Ettevõtja, kes osales oma käitumisega ühes mitmeosalises rikkumises, mis vastab konkurentsivastase eesmärgiga kokkuleppe mõistele või kooskõlastatud tegevusele EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses ning mille eesmärk oli aidata kaasa rikkumise toimepanemisele tervikuna, võib olla ühtlasi vastutav sama rikkumise raames teiste ettevõtjate poolt toime pandud käitumise eest kogu selle aja jooksul, mil ta selles rikkumises osales. See on nii juhul, kui on tõendatud, et kõnealune ettevõtja nõustus oma käitumisega panustama kõigi osavõtjate ühistesse eesmärkidesse ja et ta oli teadlik kavandatavast õigusvastasest tegevusest või teiste ettevõtjate poolt sellise tegevuse elluviimisest samadel eesmärkidel, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma (eespool viidatud kohtuotsused komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, punktid 87 ja 203 ning Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 83).

43 Seega võib ettevõtja olla osalenud otse kõigis konkurentsivastastes tegevustes, mis moodustavad ühe ja vältava rikkumise ning millisel juhul on komisjonil õigus võtta ettevõtja vastutusele kogu selle tegevuse eest ja seega kogu nimetatud rikkumise eest. On ka võimalik, et ettevõtja osales otse ainult osas ühe ja vältava rikkumise moodustavatest konkurentsivastastest tegevustest, kuid ta oli teadlik kogu muust kavandatavast õigusvastasest tegevusest või teiste kartellis osalejate poolt sellise tegevuse elluviimisest samadel eesmärkidel, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma. Sellisel juhul on komisjonil samuti õigus võtta see ettevõtja vastutusele kogu niisuguses rikkumises seisneva konkurentsivastase tegevuse eest ning selle tulemusel kogu rikkumise eest.

44 Seevastu kui ettevõtja on osalenud otse ühes või mitmes konkurentsivastases tegevuses, mis moodustab ühe ja vältava rikkumise, kuid ei ole tõendatud, et ta nõustus oma käitumisega panustama kõigi teiste kartellis osalejate ühistesse eesmärkidesse ja et ta oli teadlik kogu muust kavandatavast õigusvastasest tegevusest või nimetatud osalejate poolt sellise tegevuse elluviimisest samadel eesmärkidel, või et ta

võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma, siis võib komisjon võtta selle ettevõtja vastutusele üksnes selle tegevuse eest, milles ta otse osales ja üksnes niisuguse kavandatava tegevuse või teiste osalejate poolt sellise tegevuse elluviimise eest samadel eesmärkidel, mida ta järgis ja mille osas on tõendatud, et ta oli sellest teadlik või võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma.

45 See ei saa viia nimetatud ettevõtja vabastamiseni vastutusest selle tegevuse eest, milles ta kindlasti osales või mille eest võib teda pidada tegelikult vastutavaks. Asjaolu, et ettevõtja ei osalenud kartellikokkuleppe kõigis osades või et tal oli väike roll nendes osades, milles ta osales, ei oma tähtsust selle tuvastamisel, kas ta on rikkumise toime pannud, kuna neid asjaolusid tuleb arvesse võtta üksnes rikkumise raskuse hindamisel ja vajaduse korral trahvisumma kindlaksmääramisel (eespool viidatud kohtuotsused komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, punkt 90, ja Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 86).

46 Sellegipoolest võib komisjoni niisuguse otsuse, milles kvalifitseeritakse kogu kartell ühe ja vältava rikkumisena, jagada niimoodi osadeks üksnes siis, kui esiteks oli nimetatud ettevõtjal haldusmenetluse ajal võimalus aru saada, et teda süüdistatakse igas rikkumist moodustavas teos ja seega oli tal võimalus ennast selle vastu kaitsta, ning kui teiseks on nimetatud otsus selles osas piisavalt selge.

47 Eeltoodust järeldub, et kui käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud tingimused on täidetud ja kui liidu kohus tuvastab, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud, et ettevõtja oli ühe vältava rikkumise moodustavatest konkurentsivastastest tegevustest ühes osaledes teadlik teiste kartellis osalejate muust konkurentsivastasest tegevusest samadel eesmärkidel, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma, siis võib ta sellest teha ainult ühe järelduse, et seda ettevõtjat ei saa pidada vastutavaks selle muu tegevuse ja seega kogu ühe ja vältava rikkumise eest ning et vaidlustatud otsus on põhjendamata ainult selles osas.

48 Käesoleval juhul nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 10–12, et komisjon selgitas vaidlusaluses otsuses, et kõnealune kartellikokkulepe esines kolmes vormis – hinnakokkulepe, fiktiivseid pakkumisi käsitlev kokkulepe ja komisjonitasude kokkulepe – ning et ta leidis, et viimati nimetatud kokkulepet tuleb pidada rahvusvaheliste kolimisteenuste hindade kaudseks kindlaksmääramiseks Belgias, samas kui fiktiivseid pakkumisi käsitlev kokkulepe kujutas endast mahhinatsiooni pakkumismenetlusega, nii et kõigis pakkumistes esitatud hinnad olid tahtlikult kõrgemad sellest, mis oleks olnud hind konkureerivas keskkonnas. Lisaks märkis Üldkohus sama kohtuotsuse punktis 28, et vaidlusaluse otsuse kohaselt piirdus Coppensi aktiivne osalus fiktiivseid pakkumisi käsitleva kokkuleppega ning et kõnealune äriühing ei osalenud komisjonitasude kokkuleppes.

49 Üldkohtu menetlustoimikust ja vaidlustatud kohtuotsuse punktist 25 nähtub ühtlasi, et esiteks oli Coppensil võimalus aru saada, et talle pannakse vastutus asjaomase ühe ja vältava rikkumise eest ning samuti, et talle heidetakse ette osalemist fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes kui sellises ja tal oli seega võimalus end selle vastu kaitsta, ning teiseks, et vaidlusalune otsus on selles osas piisavalt selge.

50 Pealegi kui liidu kohtu seisukoht, et komisjon ei tõendanud piisavalt, et ettevõtja oli ühe ja vältava rikkumise moodustavatest konkurentsivastastest tegevustest ühes osaledes teadlik teiste kartellis osalejate muust konkurentsivastasest tegevusest samadel eesmärkidel, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma, ei saa vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 45 viidatud kohtupraktikale viia nimetatud ettevõtja vastutusest vabastamiseni tegevuse selle osa eest, mille osas on tema osalus tõendatud või mille osas ei ole kahtlust, et teda võib pidada vastutavaks, siis peab liidu kohus piirduma vaidlustatud otsuse osalise tühistamisega.

51 Kuna komisjoni otsuse, millega tehakse kindlaks ettevõtja osalemine EÜ artiklit 81 rikkuvas keelatud kokkuleppes, eesmärk on tuvastada üks või mitu sellise rikkumise moodustavat tegu, siis ei saa niisugune osaline tühistamine muuta sellise otsuse sisu.

52 Kui Üldkohus tühistas neil asjaoludel täies ulatuses vaidlusaluse otsuse, kuigi kahtlust ei olnud Coppensi osalemises fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes ega selle kokkuleppe konkurentsivastases eesmärgis, on Üldkohus oma otsuses rikkunud õigusnormi.

53 Lõpuks, kuivõrd eeltoodust tuleneb, et käesoleva asja asjaoludel oleks olnud põhjendatud üksnes see, kui Üldkohus oleks vajaduse korral tühistanud vaidlusaluse otsuse Coppensit puudutavas osas ainult osaliselt, siis ei saa viimati nimetatu selle otsuse täieliku tühistamise põhjenduseks Üldkohtu poolt tulemuslikult väita, et üksnes talle määratud trahvisumma vähendamine ei oleks andnud talle piisavat õiguskaitset.

54 Kõigest eeltoodust tuleneb, et Üldkohus rikkus ELTL artikli 264 esimest lõiku, tühistades vaidlusaluse otsuse Coppensit puudutavas osas täies ulatuses, kuigi ta ei seadnud kahtluse alla Coppensi osalemist fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes ning asjaolu, et niisugune osalemine võib iseenesest olla EÜ artikli 81 rikkumine. Kuna komisjoni väide on seega põhjendatud, tuleb apellatsioonkaebus rahuldada ja vaidlustatud kohtuotsus tühistada.

Üldkohtule esitatud hagi

55 Kui apellatsioonkaebus on põhjendatud võib Euroopa Kohus Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu teise lause kohaselt Üldkohtu otsuse tühistamise korral teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab. Euroopa Kohus leiab, et selline on olukord käesolevas asjas.

56 Käesoleva kohtuotsuse punktidest 11 ja 12 nähtub, et Coppens esitas Üldkohtus kaks peamist väidet, mis käsitlevad vastavalt EÜ artikli 81 lõike 1 ja määruse nr 1/2003 artikli 23 lõigete 2 ja 3 rikkumist, ning teise võimalusena väite talle määratud trahvi tühistamiseks või vähendamiseks. Esimene väide koosnes kolmest osast, millega Coppens vaidleb vastu järeldusele, et ta osales mitmeosalises kartellikokkuleppes, seab kahtluse alla tema kartellis osalemise kestuse ning heidab komisjonile ette, et viimane ei arvestanud tema osalemise suhtelist kaalu.

Esimese väite esimene osa

57 Coppens väidab sisuliselt seda, et komisjon järeldas ebaõigesti, et ta osales ühes ja vältavas rikkumises. Komisjon ei tõendanud, et nimetatud äriühing oli teadlik komisjonitasude kokkuleppest. Lisaks väidab Coppens, et fiktiivseid pakkumisi käsitlev kokkulepe ei olnud konkurentsi piirava eesmärgi või mõjuga ning et kahtlust ei ole selles, et esiteks kahjustas see turgu vähesel määral ning teiseks, et ta osales selles väga piiratud ulatuses.

58 Komisjon leiab, et need argumendid ei ole põhjendatud.

59 Kõigepealt tuleb märkida, et Coppens vaidlustab sisuliselt komisjoni võimaluse panna talle vastutus ühe ja vältava rikkumise eest, kui tema osalemine käesolevas asjas rikkumise moodustavatest kahest kokkuleppest ühes ei ole tõendatud kohtupraktika nõuetele vastavalt.

60 Sellega seoses tuleb meenutada, et käesoleva kohtuotsuse punktis 42 viidatud kohtupraktika kohaselt peab komisjon selleks, et tuvastada ettevõtja osalemine ühe rikkumise toimepanemises, tõendama, et kõnealune ettevõtja nõustus oma käitumisega panustama kõigi osavõtjate ühistesse eesmärkidesse ja et ta oli teadlik kavandatavast õigusvastasest tegevusest või teiste ettevõtjate poolt sellise tegevuse elluviimisest samadel eesmärkidel, või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma.

61 Käesolevas asjas ei ole vaidlust selles, et üks ja vältav rikkumine, mille eest komisjon pidas Coppensit vastutavaks, koosnes ajavahemikul, mille suhtes sellele äriühingule heideti ette kõnealuses kartellikokkuleppes osalemist, kahest kokkuleppest. Ühelt poolt on tegemist fiktiivseid pakkumisi käsitleva kokkuleppega, mille täitmist on kirjeldatud vaidlusaluse otsuse põhjendustes 229–278 ja mille konkurentsi piirav olemus on eelkõige välja toodud sama otsuse põhjendustes 358–364. Teiselt poolt on tegemist komisjonitasude kokkuleppega, mille täitmist on kirjeldatud sama otsuse põhjendustes 161–228 ja mille konkurentsi piirav olemus on eelkõige välja toodud viimati nimetatud otsuse põhjendustes 351–357.

62 Mis puudutab fiktiivseid pakkumisi käsitlevat kokkulepet, siis on oluline veel kord märkida, et Coppens ei eita selles osalemist. Erinevalt ka viimati nimetatu väidetest ei saa nõustuda sellega, et nimetatud kokkuleppel ei olnud konkurentsivastast eesmärki ega mõju. Nimelt ettevõtjad, kes selliseid hinnapakkumisi esitavad, loobuvad konkureerimast kolimisettevõtjaga, kes neid teha palub. Samamoodi teab viimati nimetatu teistelt konkurentidelt selliste hinnapakkumiste esitamist nõudes, et tema pakkumine ei konkureeri konkurentsivõimelisemate hindadega. Kolimist teostav ettevõtja saab seega nõuda kõrgemat hinda, kui ta oleks saanud nõuda konkureerivas keskkonnas ja see kahjustab tarbijaid.

63 Kuna vaidlusaluse otsuse põhjenduse 89 kohaselt oli ka kartellikokkuleppega seotud ettevõtjate turuosa kokku ligikaudu 50% rahvusvaheliste kolimisteenuste turust Belgias, mida Coppens ei vaidlusta, siis ei saa ka enam nõustuda väitega, et see kokkulepe mõjutas asjaomast turgu üksnes nii vähesel määral, et see kokkulepe võib kohtupraktika kohaselt jääda välja EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud keelu kohaldamisalast (9. juuli 1969. aasta otsus kohtuasjas 5/69: Völk, EKL 1969, lk 295, punkt 7, ja 23. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-238/05: Asnef-Equifax ja Administración del Estado, EKL 2005, lk I-11125, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

64 Mis puudutab Coppensi väidetavalt piiratud osalemist nimetatud kokkuleppes, siis piisab, kui meenutada, et EÜ artikli 81 lõike 1 enda sõnastuse kohaselt nõuab selles sättes ette nähtud keelu kohaldamine ainult selle kindlakstegemist, kas kokkuleppe, milles ettevõtja koos teistega osales, eesmärgiks või tagajärjeks oli konkurentsi piiramine ning kas see võis mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust. Järelikult ei oma rikkumise olemasolu tuvastamisel tähtsust küsimus, kas ühe ettevõtja individuaalne osalemine niisuguses kokkuleppes võiks iseenesest – võttes arvesse ettevõtja nõrka positsiooni asjaomasel turul – piirata konkurentsi või mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

65 Eeltoodust tuleneb, et komisjon võis põhjendatult pidada Coppensit vastutavaks EÜ artiklit 81 rikkuvas fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes osalemise eest.

66 Seoses komisjonitasude kokkuleppega tuleb seevastu märkida, et komisjon tuvastas vaidlusaluse otsuse põhjenduses 296, et Coppens ei olnud teiste asjaomase kartellikokkuleppega seotud ettevõtjatega komisjonitasudes kokku leppinud. Komisjon oleks seega võinud põhjendatult pidada Coppensit vastutavaks komisjonitasude kokkuleppe eest üksnes siis, kui ta oleks tõendanud, et see äriühing nõustus oma osalemisega fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes panustama kõigi teiste kartellikokkuleppes osalejate ühistesse eesmärkidesse ja et ta oli teadlik nende poolt rakendatavast komisjonitasude kokkuleppest või et ta võis seda mõistlikult ette näha ja oli valmis seda riski võtma. Samas tuleb nentida, et komisjon väidab oma kirjalikes dokumentides, et ta võis niisugust Coppensi teadlikkust eeldada, võttes eelkõige arvesse, et viimati nimetatu ei eita, et teda oli teavitatud komisjonitasude kokkuleppest. Lisaks möönab see institutsioon selgelt, et nimetatud otsus ei põhine selles osas konkreetsetel tõenditel.

67 Eeltoodust järeldub, et komisjon ei ole täitnud selles küsimuses tõendamisnõudeid ja järelikult pole ta tõendanud, et fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes osalemise ajal oli Coppens teadlik teiste kartellikokkuleppes osalevate ettevõtjate poolt rakendatavast komisjonitasude kokkuleppest või et ta võis seda mõistlikult ette näha. Neil asjaoludel ei saanud komisjon õiguspäraselt pidada Coppensit

vastutavaks viimati nimetatud kokkuleppe eest ja panna talle vastutust kõikide tegevuste eest, mis moodustavad ühe ja vältava rikkumise. Coppensi hagi toetuseks esitatud esimese väite esimene osa on selles osas seega põhjendatud.

Esimese väite teine osa

68 Coppens väidab sellega seoses, et aastate 1994 ja 1995 osas puuduvad tõendid tema rikkumises osalemise kohta. Komisjon tuvastas seega vaidlusaluse otsuse põhjenduses 547 ja artikli 1 punktis i ekslikult, et see äriühing osales kõnealuses rikkumises kümne aasta ja üheksa kuu vältel.

69 Komisjon möönab, et nende kahe aasta osas puuduvad tõendid Coppensi osalemise kohta fiktiivseid pakkumisi käsitleva kokkuleppe täitmises. Sellegipoolest arvab komisjon, et see ei mõjuta Coppensi osalemise kestust selles kokkuleppes, sest tõendite puudumine selle kohta, et ettevõtja täitis kokkulepet teatava kindla ajavahemiku jooksul, ei võimalda teha järeldust, et see ettevõtja ei pannud kõnealuse ajavahemiku jooksul rikkumist toime.

70 Selles osas tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on juba varem otsustanud, et konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe olemasolu tuleb enamikul juhtudel tuletada teatud hulgast kokkulangevustest ja kaudsetest tõenditest, mis võivad, kui neid käsitleda koos, muu loogilise selgituse puudumisel olla konkurentsieeskirjade rikkumise tõendiks (eespool viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 57, ja 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-105/04 P: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-8725, punkt 94).

71 Sellised kaudsed tõendid ja kokkulangevused võimaldavad kogumis hinnates kindlaks teha mitte ainult konkurentsivastase tegevuse ja kokkulepete olemasolu, vaid ka vältava konkurentsivastase tegevuse kestuse ja ajavahemiku, mil täideti konkurentsieeskirju rikkudes sõlmitud kokkulepet (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punktid 95 ja 96).

72 Mis puudutab tõendite puudumist kokkuleppe olemasolu kohta teatavate kindlate ajavahemike osas või vähemalt selle kohta, et ettevõtja täitis kokkulepet teatava ajavahemiku vältel, siis tuleb meenutada, et asjaolu, et selliseid tõendeid ei ole esitatud teatavate kindlate ajavahemike kohta, ei takista rikkumise toimunuks lugemist nimetatud ajavahemikest pikema ajavahemiku jooksul, kui selline järeldus põhineb objektiivsetel ja omavahel kooskõlas olevatel kaudsetel tõenditel. Mitmeid aastaid kestva rikkumise raames ei oma kartellikokkuleppe olemasolu seisukohast tähtsust, et selle ilmingud on nähtavad erinevatel ajavahemikel, mis on üksteisest eraldatavad pikemate või lühemate ajavahemikega, kui selle rikkumise alla kuuluvatel erinevatel tegevustel on üksainus eesmärk ning need kuuluvad ühe ja vältava rikkumise koosseisu (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punktid 97 ja 98).

73 Samuti tuleneb kohtupraktikast, et ebaseadusliku algatuse vaikiv heakskiit, selle algatuse sisust avalikult distantseerumata või sellest haldusorganeid teavitamata, toob kaasa rikkumise jätkamise julgustamise ja muudab raskeks selle avastamise. See kaasosalus kujutab endast passiivset osavõttu rikkumises, mis võib kaasa tuua asjassepuutuva ettevõtja vastutuse (eespool viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 84).

74 Lisaks ei saa ettevõtja vabaneda vastutusest väites, et ta ei võtnud osa kõigist kartellikokkuleppe moodustanud tegudest või et nendes tegudes, milles ta osales, oli tal piiratud roll, kuivõrd need asjaolud ei saa kahtluse alla seada tema vastutust rikkumise eest. Nimelt tuleb neid asjaolusid arvestada üksnes rikkumise raskusastme hindamisel ja vajaduse korral trahvisumma kindlaksmääramisel (eespool viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 86).

75 Seega isegi kui komisjon möönab käesolevas asjas, et ta ei tõendanud Coppensi aktiivset osalemist aastatel 1994 ja 1995 fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes, siis võttes ühelt poolt arvesse niisuguste tõendite puudumist, mis näitaksid, et Coppens distantseerus sellel ajavahemikul avalikult kõnealuse kokkuleppe sisust, teavitades muu hulgas kirjalikult oma konkurente enda soovist kokkuleppes enam mitte osaleda, ning teiselt poolt arvukaid tõendeid, mis on lühidalt kokku võetud vaidlusaluse otsuse põhjenduses 280 ja mida Coppens ei vaidlustanud, kuid mis tõendavad Coppensi aktiivset osalemist nimetatud kokkuleppes pärast seda ajavahemikku, võis komisjon põhjendatult leida, et seda äriühingut sai pidada vastutavaks katkematu osalemise eest nimetatud kokkuleppes kogu ajavahemikul alates 13. oktoobrist 1992 kuni 29. juulini 2003.

76 Järelikult tuleb Coppensi hagi toetuseks esitatud esimese väite teine osa tagasi lükata.

Esimese väite kolmas osa

77 Seoses väitega, et komisjon ei arvestanud fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes Coppensi osalemise suhtelist kaalu, siis piisab, kui nentida, et – nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 55 – isegi kui need argumendid võivad olla asjakohased sellele äriühingule määratud trahvi suuruse hindamisel, siis käesoleva kohtuotsuse punktis 74 viidatud kohtupraktika kohaselt ei oma see tähtsust ja tuleb seega tulemusetuna tagasi lükata, kui sellega püütakse vaidlustada EÜ artikli 81 rikkumise olemasolu, nagu käesolevas asjas.

78 Kõigest eeltoodust tuleneb, et kuna esimese väite esimene osa oli osaliselt põhjendatud, sest komisjon ei tõendanud Coppensi vastutust lisaks fiktiivseid pakkumisi käsitlevale kokkuleppele ka ühes ja vältavas rikkumises, siis tuleb, ilma et oleks vaja kontrollida muid Coppensi esitatud väiteid, tühistada vaidlusaluse otsuse artikli 1 punkt i osas, milles komisjon paneb selle sättega Coppensile lisaks fiktiivseid pakkumisi käsitlevas kokkuleppes 13. oktoobrist 1992 kuni 29. juulini 2003 osalemise tuvastamisele vastutuse komisjonitasude kokkuleppe ning ühe ja vältava rikkumise eest.

Trahv

79 Lõpuks tuleb märkida, et Euroopa Kohtul on vaidlustatud kohtuotsuse tühistamise tõttu ning määruse nr 1/2003 artikli 31 alusel täielik pädevus ELTL artikli 261 tähenduses (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, punkt 218).

80 Teiseks, kui Euroopa Kohtul tuleb tema täieliku pädevuse raames trahvi summa kindlaksmääramiseks hinnata ise konkreetse juhtumi asjaolusid ja asjassepuutuva rikkumise laadi (9. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 322/81: Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin *vs.* komisjon, EKL 1983, lk 3461, punkt 111), siis ei saa täielik pädevus määratud trahvide summa kindlaksmääramisel kaasa tuua EÜ artikli 81 lõikega 1 vastuolus olevas kokkuleppes või kooskõlastatud tegevuses osalenud ettevõtjate diskrimineerimist. Järelikult on suunistest võetavad orientiirid liidu kohtutele üldiselt selle pädevuse teostamisel juhtnööriks, kuna komisjon on neid suuniseid kohaldanud nende trahvide arvutamisel, mis on määratud teistele ettevõtjatele, keda on karistatud otsusega, mille suhtes tuleb liidu kohtutel otsus teha (vt selle kohta 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-291/98 P: Sarrió *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-9991, punktid 97 ja 98, ja 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punkt 337).

81 Kolmandaks näeb määruse nr 1/2003 artikli 23 lõige 3 ette, et trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust. Lisaks nähtub sama artikli 23 lõike 2 teisest lõigust, et ühegi rikkumises osalenud ettevõtja puhul ei tohi trahv ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibest.

82 Eeltoodust tulenevalt ning võttes arvesse kõiki käesoleva kohtuasja asjaolusid – muu hulgas seda, et Coppensi käive rahvusvaheliste kolimisteenuste turul Belgias oli 2002. aastal 58 338 eurot, ei saa fiktiivseid pakkumisi käsitlevat kokkulepet, milles see äriühing osales ning mis hoolimata sellest, et see võis konkurentsi oluliselt moonutada, tõsta tarbijaid kahjustades asjaomaste teenuste hindu ning et seda võib kvalifitseerida horisontaalse hinna- ja turu jagamise kokkuleppena ja pidada seega oma laadilt kõige raskemate konkurentsipiirangute hulka kuuluvaks, käsitada osana kogu plaanist, mida vaidlusaluse otsuse kohaselt järgisid teised kõnealuses kartellikokkuleppes osalejad; komisjon tõendas dokumentaalselt 67 juhul Coppensi osalemise nimetatud kokkuleppes ja seda ei ole vaidlustatud; kuigi nimetatud äriühingu rolli kõnealuses kokkuleppes võib pidada piiratuks aastatel 1994 ja 1995, võib teda siiski pidada nimetatud kokkuleppes osalenuks kümne aasta ja üheksa kuu pikkuse ajavahemiku vältel, ning lõpuks, et Coppensi kogukäive 2006. aastal oli 1 046 318 eurot – leiab Euroopa Kohus, et Coppensile vaidlusaluse otsuse artikli 2 punktis k määratud trahvisummat tuleb vähendada 35 000 euroni.

Kohtukulud

83 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotamise.

84 Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 138 lõige 3 täpsustab, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Sama säte näeb siiski ette, et kui kohtuasja asjaolud seda õigustavad, võib Euroopa Kohus otsustada, et lisaks enda kohtukulude kandmisele mõistetakse poolelt välja ka osa teise poole kohtukuludest.

85 Käesoleval juhul kaotas Coppens kohtuvaidluse apellatsioonimenetluses ning komisjon kaotas kohtuvaidluse osaliselt esimeses kohtuastmes. Sellegipoolest leiab Euroopa Kohus, et käesoleva kohtuasja asjaolusid arvestades tuleb komisjonilt, kes kannab enda kohtukulud mõlemas kohtuastmes, välja mõista ka kaks kolmandikku Coppensi kohtukuludest nimetatud kohtuastmetes. Coppens kannab ühe kolmandiku enda kohtukuludest mõlemas kohtuastmes.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 16. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas T-210/08: Verhuizingen Coppens *vs.* komisjon.**

2. **Tühistada komisjoni 11. märtsi 2008. aasta otsuse K(2008) 926 lõplik [EÜ artiklis 81] ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/38.543 – Rahvusvahelised kolimisteenused) artikli 1 punkt i osas, milles Euroopa Komisjon peab selles sättes Verhuizingen Coppens NV-d lisaks fiktiivsete pakkumiste süsteemi käsitlevas kokkuleppes osalemise tuvastamisele 13. oktoobrist 1992 kuni 29. juulini 2003 vastutavaks kokkuleppe eest tagasilükatud pakkumiste pealt või pakkumiste tegemata jätmise pealt rahalise hüvitamise süsteemi kohta, niinimetatud „komisjonitasud”, ning paneb talle vastutuse ühe ja vältava rikkumise eest.**

3. **Määrata Verhuizingen Coppens NV-le nimetatud otsuse K(2008) 926 lõplik artikli 2 punktis k määratud trahvi suuruseks 35 000 eurot.**

4. **Mõista kaks kolmandikku Coppensi kohtukuludest nii esimese kohtuastme menetluses kui ka apellatsioonimenetluses välja Euroopa Komisjonilt, kes ühtlasi kannab enda kohtukulud nendes mõlemas kohtuastmes.**

5. Coppens kannab ühe kolmandiku enda kohtukuludest esimese kohtuastme menetluses ja apellatsioonimenetluses.

Allkirjad